

พุทธธรรมกับการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารสารสนเทศ*

BUDDHISM AND THE USE OF TECHNOLOGY AND INFORMATION COMMUNICATION

พระมหาสุธน สุธโน, พระมหาสุวัฒน์ สุวฑฒโน, พระกฤษดา เตชธโร, พระเดชา กิตติโก,
พระทวีรัตน์ ขยวฑฒโน, พระมหาวิศาล ปญญาวิสาโล, พระอธิการอรรถการ โอภาโส,
พระมหาชาญชัย ขยานนโท, พระมหาปรุฒิ ปวรธโร, พระสมุห์ชัยยน อจาโร,
พระพิศิษฐครณ์ มหิสสโร, พระเพชรเกษร กตธมโม, จริยา นุ่นหลักคำ

Phramaha Suthon Sudhano, Phramaha Suwat Suvaddhano, Phra Kritsada Tejadharo,
Phra Decha Kittiko, Phra Taweerat Chayawatano, Phramaha Wisan Paññavisalo,
Phra Athikanattakan Obhaso, Phramaha Chanchai Chayanantho, Phrasamu Chalyon Acaro,
Phramaha Parawut Pavaradheero, Phra Phisitthason Saencharoen,
Phra Phetkeson Katadhammo, Jariya Nunlukkham

วัดทางหลวง จังหวัดนonthaburi

Wat Thangluang, Nonthaburi Province

Corresponding Author E-mail: sususu0072@gmail.com

บทคัดย่อ

ความล้ำสมัยของเทคโนโลยีและการพัฒนาของระบบสารสนเทศรวมถึงการสื่อสารพัฒนาไปตามลำดับจนมาถึงยุคที่ข้อมูลมีมากจนไม่สามารถ รับรู้และแยกแยะความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลนั้น ๆ หรือจะประมวลผลนำเนื้อหาข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเหมาะสม การจะใช้งานเทคโนโลยีและสื่อสารสารสนเทศจึงควรมีการนำหลักธรรมที่เหมาะสมมาควบคุมการใช้งาน อีกทั้งเทคโนโลยี AI ที่กำลังเป็นที่นิยมและพัฒนาอยู่นั้นก็เป็นสิ่งที่ ผู้ใช้งานนำมาใช้จนอาจจะละเลยจริยธรรม มาใช้เพื่อลดภาระงานของตน รวมถึงการสื่อสารที่เหมาะสมและควรต่อการเผยแพร่ถูกต้องตามหลักปฏิบัติด้วยเช่นกัน และยังรวมการบริหารงานให้มีมาตรฐานกับการใช้งานในองค์กรยุคใหม่ด้วย โดยสรุป การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือสื่อสารถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพระสงฆ์ไทยในการรักษาหลักพุทธธรรม เผยแพร่คำสอนทางพระพุทธศาสนา และบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์อย่างเชี่ยวชาญ บทความนี้ให้ความกระจ่างว่าเทคโนโลยีไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเท่านั้น การตระหนักรู้ถึงการใช้งานที่จะมาก่อให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลังอีกด้วย

คำสำคัญ: พุทธธรรม; การใช้เทคโนโลยี; การสื่อสารสนเทศ

*Received February 13, 2024; Revised February 26, 2024; Accepted February 28, 2024

Abstract

State of the art technology and development of information and communication systems developed sequentially until reaching an era where there is so much information that it is impossible to recognize and distinguish the accuracy of that information or to process and use the content of information to be useful and appropriate. Using technology and information communication, appropriate principles should be applied to govern its use. In addition, the AI technology that is becoming popular and being developed is also something that users use it to the point where they may ignore ethics. They used to reduce their workload Including communication that is appropriate and should be propagated according to the principles as well. It also combines management to be standardized and usable in modern organizations. In conclusion, the integration of information technology and communication tools are important for ThAI monks to mAIntAIn ethical principles, to spread the teachings of Buddhism and expertly manage monastic work This article makes it clear that technology is not just an effective communication tool, but also awareness of use that will cause problems later as well.

Keywords: Buddhism; Use of Technology; Information Communication

บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีในโลกในยุคปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษา แม้แต่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต้องใช้อินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดีย กันอย่างเป็นพฤติกรรมปกติและการสื่อสารก็เป็นปกติในชีวิตมาเป็นระยะเวลานานนับสิบ ๆ ปี จนเรียกได้ว่าไม่สามารถขาดอินเทอร์เน็ตกันได้เลย เป็นช่องทางหลักสำคัญ เมื่อพฤติกรรมเช่นนั้นแม้แต่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็เช่นเดียวกัน การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารสารสนเทศเรื่องหลักพุทธธรรมคำสอนจึงเป็นสิ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ทว่าเมื่อเหล่าพุทธบุตรของพระพุทธองค์ที่ได้ชื่อว่า “พระธรรมทูต” จำเป็นจะต้องตระหนักถึงความมีสมณะสัญญาด้วยว่า ตัวตนนั้นที่จะเปิดเผยไปบนโลกอินเทอร์เน็ตนั้นจะถูกบันทึก

ดังนั้นจำเป็นจะต้องมีหลักในการใช้งานเทคโนโลยีและการสื่อสารสารสนเทศของพระธรรมทูต ที่จะเป็นเครื่องเตือนสติเวลาใช้งานท่องไปในโลกไร้พรมแดนของเทคโนโลยีสารสนเทศนี้จะได้ไม่พลาดและอาจจะทำอะไรๆอันจะนำมาซึ่ง ข้อตำหนิผิดพลาดทาง

กฎหมายและเป็นภาพลักษณ์อันไม่เหมาะสมถึงให้ข้อมูลที่สนับสนุนความเข้าใจแก่พระธรรมทูตทั้งหลายด้วย

แนวคิดพุทธธรรมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

หลักพุทธธรรมนั้นเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินชีวิต เพราะเป็นหลักธรรม ที่คอยกระตุ้นเตือนให้มนุษย์ทุกคนรู้จักยับยั้งชั่งใจไม่ทำความผิดและคอยส่งเสริมให้มนุษย์ใช้ความคิดในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ พิจารณาต่อสิ่งที่นำมาช่วยดำเนินชีวิตให้นำไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ โดยผู้ศึกษาได้รวบรวมหลักพุทธธรรมที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์เกี่ยวกับอินทรียสังวรเป็นธรรมค้อยกั้นมิให้ปล่อยกายใจไปตามสื่อออนไลน์โดยไม่หยุดพิจารณาก่อน สัมมาสมมติมีสติรู้ว่าการเข้าถึงสื่อออนไลน์ตลอดการใช้งาน มีโยนิโสมนสิการในการเลือกเสพสื่อใช้งานเทคโนโลยีและหิริความละอายต่อตนเองในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ใช้ในทางที่ดีมีประโยชน์เท่านั้น ดังต่อไปนี้

1. สัมมาสมมติ

สัมมาสมมติ หลักธรรมสัมมาสมมติเป็นหลักที่ช่วยให้เราการใช้สื่อออนไลน์ประกอบด้วยสติรู้ตัวเพื่อไม่ให้หลงไปกับสื่อออนไลน์ที่น่าหลงเชื่อต่าง ๆ ตลอดทั้งในกระบวนการการใช้สื่อออนไลน์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2543) ได้ให้คำจำกัดความสัมมาสมมติ เป็นองค์มรรคข้อที่ 2 ในหมวดของสมาธิ หรือ อธิจิตตสิกขา มีคำจำกัดความแบบพระสูตร ดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย สัมมาสมมติเป็นไฉน? นี้เรียกว่าสัมมาสมมติ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

1. พิจารณาเห็นกายในกาย มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้

2. พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลาย มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้

3. พิจารณาเห็นจิตในจิต มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌา และโทมนัสในโลกเสียได้

4. พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลาย มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสีย

ค่านิยามความอีกแบบหนึ่ง ที่ปรากฏในคัมภีร์อภิธรรม ว่าดังนี้

“สัมมาสมมติ เป็นไฉน? สติ คือ การคอยระลึกรู้ถึงอยู่ เนื่อง ๆ การหวนระลึก(กัฏฐิ) สติ คือ ภาวะที่ระลึกได้ ภาวะที่ทรงจำไว้ ภาวะที่ไม่เลือนหาย ภาวะที่ไม่ลืม (กัฏฐิ) สติ คือ สติที่เป็นอินทรีย สติที่เป็นพละ สัมมาสมมติ สติสัมโพชฌงค์ ที่เป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้เรียกว่า สัมมาสมมติ”

สัมมาสติหมายถึง การระลึกชอบ คือ พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌา และโทมนัสในโลกได้ พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัด อภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัด อภิชฌา และโทมนัสในโลกได้ พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ (จันทรทิพย์ ชูศักดิ์พาณิชย์, 2560) สัมมาสติความรู้สึกตัวพร้อมอย่างถูกต้อง เป็นนายทวารสำคัญที่จะเฝ้าดูอาคันตุกะที่เข้ามาเยี่ยมเยียนใจ สติหาหน้าที่คอยดูความรู้สึกที่เป็นไปตามธรรมชาติว่ามีต้นเหตุแทรกเข้ามาบ้างหรือไม่ถ้าต้นเหตุแทรกครวใด จิตจะเสียความบริสุทธิ์ทันที รากของต้นเหตุจะเริ่มงอกออกมาเมื่อรู้สึกได้ว่า พอใจหรือไม่พอใจ ทั้งกามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา ก็เกิดตามมาทันที มีบวกมีลบ หัวเราะและร้องไห้ แต่ถ้าสติมาทัน ความพอใจและไม่พอใจดับไป ทำให้ใจมีสภาพที่ปกติหาหน้าที่ตามธรรมชาติอันบริสุทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสัมมาสติในการเข้าถึงสื่อออนไลน์นั้น เป็นหลักธรรมเพื่อใช้ควบคุมสติในระหว่างการใช้สื่อ เพื่อให้เกิดความรู้ตัวตลอดว่ากำลังเข้าใช้สื่อออนไลน์อยู่ในทุกขณะ รวมถึงการตั้งใจมั่นในเป้าหมาย หรือประโยชน์ต่าง ๆ ที่พึงคาดหวังให้ได้จากระหว่างใช้สื่อออนไลน์นี้ จึงสรุปเรียกว่า “มีสติระหว่างใช้”

2. หลักการและแนวคิดแบบโยนิโสมนสิการ

หลักการคิดแบบโยนิโสมนสิการที่กล่าวมาจะเห็นว่า การเรียนรู้โดยใช้หลักธรรมในทาง พระพุทธศาสนาแบบโยนิโสมนสิการ เป็นการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการคิดอย่างถูกต้อง เป็น ระบบ อันจะนำไปสู่การเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ไม่ติดอยู่กับรูปลักษณ์ภายนอกหรือมองด้าน ใดด้านหนึ่งเป็นสำคัญแล้ว สรุปว่าสิ่งที่เรียนรู้จะเป็นอย่างที่เราเห็นซึ่งจะไม่ทำให้คลาดเคลื่อนจากความจริงได้ ซึ่งเป็นหลักการคิดอย่างถูกวิธีส่งผลต่อผู้เรียนในวิธีคิดต่อการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม หลักการและแนวคิดแบบโยนิโสมนสิการ จึงสอดคล้องกับคำกล่าวของพระพุทธคุณพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้เสนอแนวคิดตามหลักพุทธธรรมไว้ว่า แหล่งที่มา เบื้องต้นของการศึกษา เรียกว่า ปัจจัยแห่งสัมมาทฤษฎี มี 2 อย่าง คือ

2.1. ปัจจัยภายนอก เรียกว่า ปรโตโฆสะ แปลว่า เสียงจากผู้อื่น หรือเสียงบอกจากผู้อื่น ได้แก่ การ รับถ่ายทอดจากอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น พ่อแม่ ครู อาจารย์ เพื่อนที่คบหา หนังสือ สื่อมวลชน และวัฒนธรรม ซึ่งให้ข่าวสารที่ถูกต้อง สั่งสอนอบรมแนะนำ ชักจูงไปในทางที่ดีงาม บุคคลที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม สามารถทำหน้าที่เป็นปรโตโฆสะที่ดีมีคุณภาพสูง มีคำเรียกเฉพาะว่า กัลยาณมิตร ตามปกติกัลยาณมิตรจะทำ

หน้าที่เป็นผลดีประสบความสำเร็จแห่งปรโตโมสะได้ ต้องสามารถ สร้างศรัทธาให้เกิดแก่ผู้เล่าเรียน หรือรับการฝึกสอน อบรม จึงเรียกวินิเรียนรู้นี้ว่า วิธีการแห่งศรัทธา

2.2. ปัจจัยภายใน เรียกว่า โยนิโสมนสิการ แปลว่า การทำในใจให้แยบคาย หรือการคิดถูกวิธี ความ รู้จักคิดหรือคิดเป็น หมายถึงการคิดอย่างมีระเบียบหรือคิดตามแนวทางของปัญญาคือการรู้จักมอง รู้จัก พิจารณา สิ่งทั้งหลายตามสภาวะ เรียกว่า วิธีการแห่งปัญญา ถ้ามองโยนิโสมนสิการในแง่ของการทำหน้าที่ โยนิโสมนสิการก็คือความคิดที่ สักตอวิชาต้นหากล่าวคือ (พูดแบบกว่าปลุกเราปัญญาและกุศลธรรม) กล่าวคือ เมื่อเรามี การรับรู้อารมณ์หรือได้รับประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ตามปกติกระบวนการคิดก็จะแล่นต่อไปทันทีที่ตอนนี้คือจุดหรือขั้นตอนของการช่วงชิงบทบาทกัน ถ้าวิชาต้นหามา ช่วงชิงเอาความคิดไปได้ ห่วงความคิดต่อจาก นั้นก็จะเป็นสภาวะธรรมของวิชาต้นหา หรือคิดหลงผิด แต่ถ้าโยนิโสมนสิการเขามาสกัดตัดหน้าวิชาต้นหา เป็นกระบวนการแห่งวิชาวิมุตติแทน เป็นการมอง ตามความเป็นจริง มองตามเหตุ ไม่ใช่มองตามที่เรายาก ใหม้นเป็น หรือไม่ยากใหม้นเป็นเพราะโดยทั่วไปปุณฺชนพอรับรู้อะไรความคิดก็จะพรวดเข้าสู่ความชอบใจไม่ชอบใจทันที และโยนิโสมนสิการจะทำหน้าที่สกัดหรือตัดหน้า จะเป็นผู้ใช้ ความคิดหรือเป็นเจ้านายของความคิดนั้น ๆ จึงมักรวมความในแง่ที่ว่า โยนิโสมนสิการคือ ความคิดสักตอวิชา

วิธีคิดที่เป็นโยนิโสมนสิการนั้นถ้าตรวจดูชั้น ตอนการทำงานแล้วจะเห็นว่าการคิดมี 2 ช่วง คือ คิดทั้งตอนรับรู้อารมณ์หรือประสบการณ์ภายนอก และคิดค้นพิจารณาอารมณ์ หรือเรื่องราวที่เก็บเข้ามาแล้วภายใน ดังนั้นการนำวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนจะต้องพิจารณา ปัจจัยภายนอกที่เรียกว่า ปรโตโมสะ ซึ่งในที่นี้หมายถึง บรรยากาศในห้องเรียน (สถานที่เรียน) คำสั่งสอนที่ดี แรงจูงใจ กัลยาณมิตร และอื่น ๆ และ ปัจจัยภายในหมายถึง โยนิโสมนสิการ นั่นเอง การทำงานของโยนิโสมนสิการใน กระบวนการคิด เมื่อบุคคลรับรู้สิ่งใดความคิดก็จะพุ่งเข้าสู่ความชอบหรือไม่ชอบทันที นั่น คือสิ่งปรุงแต่ง เนื่องจากบุคคลมีประสบการณ์มาก่อน เรียกสิ่งปรุงแต่งนั้นว่าอวิชา ในตอนนี้เองที่โยนิโสมนสิการจะเข้าไปสกัดกั้นความคิดนั้นแล้วเป็นตัวนำ เอากระบวนการ คิดบริสุทธิ์ที่จะพิจารณาตามสภาวะตามเหตุปัจจัยเป็นลำดับไม่สับสน มีเหตุผลและเกิดผล ได้ ทำให้คนเป็นนายไม่ใช่ทาสของความคิด เอาความคิดมาใช้แก้ปัญหาได้

คนปกติสามารถใช้โยนิโสมนสิการง่าย ๆ โดยการพยายามควบคุมกระแสความคิด ให้อยู่ในแนวทางที่ติงตามทางที่เคยได้รับการอบรมสั่งสอนจากกัลยาณมิตรมาก่อนแล้ว และเมื่อพิจารณาเห็นความจริง และรู้ว่าคำ แนะนำ สั่งสอนนั้นถูกต้องติงตาม มีประโยชน์ ก็ ยิ่งมั่นใจและเกิดศรัทธาขึ้นเอง เกิดเป็นการประสานกันระหว่างปัจจัยภายนอกกับปัจจัย ภายใน กลายเป็นความหมายของตนเป็นที่พึ่งแห่งตนได้ ดังนั้น ในการสอนเพื่อสร้างศรัทธา

จะต้องพยายามให้นักเรียนได้รับรู้ผลและเกิดความตระหนักในผลของการกระทำ ความดีต้องเร้าให้เกิดการเสริมแรงภายใน เริ่มต้นจากความเชื่อที่ว่า สิ่งที่คุณได้กระทำอยู่เป็นประจำ คือ การคิด การคิดมีเหตุผลและต้องเสพวิจารณ์ญาณ การคิดดังกล่าวต้องมีความรู้ และหลักการพื้นฐานที่ตรงตามความเป็นจริง (Truth) ที่สังคมยอมรับ ไม่ว่าความจริงนั้นจะเป็นความจริงสมมุติ (สมมุติสัจจะ เป็นความจริงตามข้อตกลง) หรือความจริงแท้ (ปรมาตม์สัจจะ เป็นความจริงที่ไม่เปลี่ยนแปลง เป็นนิรันดร์ และคงความเป็นอัตตา) ซึ่งในสภาพความเป็นไปในโลกที่เกี่ยวกับมนุษย์เป็นความจริงสมมุติ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเป็นความจริงสมมุติ ก็ต้องเป็นความจริงที่ตรงตามข้อตกลงที่ยึดถือกันในสังคม

ดังนั้น “โยนิโสมนสิการ” จึงหมายถึง การทำในใจให้แยบคาย หรือ การพิจารณาโดยแยบคาย กล่าวคือ ความเป็นผู้ฉลาดในการคิด คิดอย่างถูกวิธีถูกระบบ พิจารณาไตร่ตรองสาวไปจนถึงสาเหตุหรือต้นตอของเรื่องที่กำลังคิด คือคิดถึงรากถึงโคนนั่นเอง แล้วประมวลความคิดรอบด้านจนกระทั่งสรุปออกมาได้ว่าสิ่งนั้นควรหรือไม่ควร ดีหรือไม่ดี เป็นวิถีทางแห่งปัญญา เป็นธรรมสำหรับกลั่นกรองแยกแยะข้อมูลหรือแหล่งข่าวหรือที่เรียก “ปรโตโฆสะ” อีกชั้นหนึ่ง กับทั้งเป็นบ่อเกิดแห่งความคิดชอบหรือ “สัมมาทิฐิ” ทำให้มีเหตุผล และไม่มุงาย ในฐานะที่เป็นกระบวนการสอน

โยนิโสมนสิการเป็นกระบวนการคิด เป็นวิธีการที่ให้คุณคนมีหลักการและวิธีการคิดที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปเสพในกระบวนการสอน ขอเสพในความหมายง่าย ๆ ว่า โยนิโสมนสิการ คือ กระบวนการคิดหาเหตุ หรือกระบวนการพิจารณาหาเหตุ เหตุ คือ อะไร เหตุ คือ เงื่อนไขจำเป็นที่ทำให้เกิดสิ่งหนึ่งตามมา สิ่งที่มาเรียกว่า ผล เหตุและผลมีความสัมพันธ์โยงถึงกัน ดังนั้น ถ้ารู้เหตุ ก็สามารถรู้ผลได้ หรือรู้ผลก็โยงไปหาเหตุได้ แต่ในการค้นหาเหตุได้ ต้องมีพื้นฐานความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ถ้ามีความรู้มาก ก็มีโอกาสดูตรองถึงความสัมพันธ์ของเหตุและผลได้ลึกและละเอียดมากตามไปด้วย ดังนั้น ก่อนการพิจารณาเหตุและผล จึงต้องมีความรู้ หลักการ กฎเกณฑ์ ที่ตรงกับความเป็นจริงเป็นเบื้องต้น

หลักโยนิโสมนสิการ 4 ประการ การเรียนรู้และฝึกกระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการ มีความประสงค์ให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีคิด ตรึกตรอง อย่างมีจุดหมาย เป็นลำดับขั้น มีเหตุผลและก่อให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นแนวทางนำไปสู่การแก้ปัญหาและสร้างสรรค์เริ่มจากหลักพื้นฐาน 4 ประการ ตามที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวไว้ คือ

อุบายมนสิการ เป็นการคิดหรือพิจารณาโดยอุบาย (เพื่อไปสู่เป้าหมาย) คือ การคิดอย่างมีวิธีหรือถูกวิธี ซึ่งหมายถึง การเข้าถึงความจริง สอดคล้องกับแนวสัจจะ ซึ่งทำให้รู้สภาวะลักษณะและสามัญลักษณะของสิ่งทั้งหลาย

ปณณสิการ เป็นการคิดถูกทาง ต่อเนื่องเป็นลำดับ หมายถึง ความคิดที่เป็นระเบียบตามหลักเหตุผล ไม่ยุ่งเหยิงสับสน จิตไม่แว็บติดพันในเรื่องนี้ แต่ได้ยวบยาบเคล็ดไปคิดอีกเรื่องหนึ่ง จิตยุ่งเหยิงนี้กระโดดไปมา ไม่เป็นขั้นเป็นอัน แต่รวมทั้งความสามารถในการชักความนึกคิดไปสู่แนวทางที่ถูกต้อง

การณณสิการ การคิดอย่างมีเหตุผล เป็นการสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดแห่งเหตุปัจจัย พิจารณาสืบสาวหาสาเหตุ ให้เข้าใจถึงต้นเค้า หรือแหล่งที่มาซึ่งส่งผลต่อเนื่องตามลำดับ

อุปาทกณณสิการ การคิดการพิจารณาให้เกิดกุศลธรรม เช่น การพิจารณาที่ทำให้มีสติ หรือทำให้จิตใจเข้มแข็งมั่นคง เป็นต้นใจความทั้ง 4 ข้อนี้ เป็นเพียงการแสดงลักษณะด้านต่างๆ ของความคิดแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งการเกิดในแต่ละครั้ง อาจมีลักษณะครบทั้ง 4 ข้อ หรือเกิดครบทั้งหมด หรือเขียนลักษณะทั้ง 4 ข้อนี้สั้น ๆ ได้ว่า คิดถูกวิธี คิดมีระเบียบ คิดมีเหตุผล คิดเร้ากุศล (พระอธิการนิรันดร์ กนต์สีโล (ขอนแก่นกลาง), 2564)

3. หิริโอตตปปะ

หิริโอตตปปะ หมายถึง ความละอายและเกรงกลัวต่อบาป เป็นหลักที่คอยเตือนใจ เมื่อเราจะทำบาปทั้งหมดทั้งปวงหิริโอตตปปะ มาจากคำว่าหิริ (ความละอาย) และโอตตปปะ (ความเกรงกลัว) รวมกันแล้วหมายถึงความละอายและเกรงกลัวต่อบาปนั่นเอง หลักธรรมและหลักการนี้จะคอยเป็นหลักกระตุ้นเตือนเมื่อเราจะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่ไม่เป็นกุศล ถ้าเรามีหลักธรรมนี้อยู่ในใจ เราจะมีสำนึกและละการกระทำนั้นเสียถ้าเราแยกวิเคราะห์ตามหลักภาษาแล้ว เราจะสามารถแยกหลักธรรมนี้ออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. หิริ หมายถึงความละอายต่อความชั่วของเรา ความละอายเมื่อตัวเรากำลังเดินไปสู่แนวทางที่ผิด เดินไปแนวทางเสื่อม หรือแม้กระทั่งความอายที่จิตใจของเราเองคิด หรือเข้าไปในทางที่ผิด คิดไปในทางอกุศล

2. โอตตปปะ หมายถึง ความเกรงกลัวต่อบาปที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง กลัวเสียยิ่งกว่าเห็นสิ่งอันตรายใด ๆ ความเกรงกลัวต่อบาปนี้เป็นความกลัวบาปที่เห็นด้วยใจ กลัวด้วยจิตใจภายในของตนเอง กลัวบาปนั้น ๆ จะกลับมาหลอกหลอนและทิ่มแทงใจตน ดังนั้นคนที่มีโอตตปปะจะไม่ยอมทำบาปใด ๆ เลย

หิริโอตตปปะ ถือว่าเป็นโลกपालธรรม ซึ่งหมายถึงธรรมที่รักษาคุ้มครองโลก ทำให้หมู่มสัตว์ (รวมถึงมนุษย์) อยู่ร่วมด้วยกันอย่างปกติสุขตามสมควร นอกจากจะเรียกว่าเป็นโลกपालธรรมแล้ว ยังถือว่าเป็นเทวธรรม ซึ่งหมายถึงธรรมที่จะสร้างคนให้เป็นเทพบุตรเทพธิดาด้วยร่างกายที่เป็นมนุษย์นั่นเอง คนที่มีหิริโอตตปปะนอกจากจะเป็นคนที่ไม่ยอมทำบาปแล้วยังเป็นคนที่มีสติเตือนตัวเองตลอดเวลาไม่ว่าจะกระทำการใด ๆ (พระกมลรัตน์ อภิปัญญา (ต่ายลีลาศ) และ พระวิเชียร อธิปัญญา (แสนศรี), 2564)

โดยสรุปหลักพุทธธรรม ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงชุดพุทธธรรมที่รวบรวมมาเป็นเบื้องต้นไว้ควบคุมหรือเป็นเครื่องเตือนใจเป็นมโนธรรมกับผู้ที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารกับผู้อื่นรวมถึงจริยธรรม และมาตรฐานในการสื่อสารใช้งานเทคโนโลยี หิริและโอตตปะของผู้ใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศจำเป็นอย่างยิ่งต่อการกระทำใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการตอบสนองข้อความ การเสฟสือล่อแหลมเป็นต้น อีกทั้งปริมาณของข้อมูลจำนวนมากยังไม่ได้คัดกรองหลักโยนิโสมนสิการก็จำเป็นสำหรับการตอบสนองการไขและการผลิตสื่อเป็นต้น

การใช้เทคโนโลยี

การใช้เทคโนโลยีสื่อสารสารสนเทศ

ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของแต่ละองค์กรอาจแบ่งประเภทแตกต่างกันออกไปพิจารณาจำแนกระบบสารสนเทศตามการสนับสนุนระดับการทำงานในองค์กร จะแบ่งระบบสารสนเทศได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. ระบบประมวลผลรายการ (Transaction Processing Systems - TPS) เป็นระบบที่ทำ หน้าที่ในการปฏิบัติงานประจำทำการบันทึกจัดเก็บ ประมวลผลรายการที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน โดยใช้ ระบบคอมพิวเตอร์ทำงานแทนการทำงานด้วยมือ ทั้งนี้เพื่อที่จะทำการสรุปข้อมูลเพื่อสร้างเป็น สารสนเทศระบบประมวลผลรายการนี้ส่วนใหญ่จะเป็นระบบที่เชื่อมโยงกิจการกับลูกค้า ตัวอย่าง เช่น ระบบการจองบัตรโดยสารเครื่องบิน ระบบการฝากถอนเงินอัตโนมัติ เป็นต้น ในระบบต้อง สร้างฐานข้อมูลที่จำเป็น ระบบนี้มักจัดทำเพื่อสนองความต้องการของผู้บริหารระดับต้นเป็นส่วน ใหญ่เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานประจำได้ผลลัพธ์ของระบบนี้ มักจะอยู่ในรูปของ รายงานที่มี รายละเอียด รายงานผลเบื้องต้น

2. ระบบสำนักงานอัตโนมัติ (Office Automation Systems - OAS) เป็นระบบที่สนับสนุนงานในสำนักงาน หรืองานธุรการของหน่วยงาน ระบบจะประสานการทำงานของบุคลากรรวมทั้งกับบุคคลภายนอก หรือหน่วยงานอื่น ระบบนี้จะเกี่ยวข้องกับการจัดการเอกสาร โดยการใช้ซอฟต์แวร์ด้านการพิมพ์การติดต่อผ่านระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้นผลลัพธ์ ของระบบนี้มักอยู่ในรูปของเอกสาร กำหนดการ สิ่งพิมพ์

3.ระบบงานสร้างความรู้(Knowledge Work Systems - KWS) เป็นระบบที่ช่วยสนับสนุน บุคลากรที่ทำงานด้านการสร้างความรู้เพื่อพัฒนาการคิดค้นสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ ความรู้ใหม่เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงาน หน่วยงานต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนให้การพัฒนาเกิดขึ้นได้โดยสะดวกสามารถแข่งขันได้ในด้านเวลา คุณภาพ และราคา ระบบต้องอาศัยแบบจำลองที่สร้างขึ้น ตลอดจนการทดลองการ

ผลิตหรือ ดำเนินการ ก่อนที่จะนำเข้ามาดำเนินการจริงในธุรกิจ ผลลัพธ์ของระบบนี้ มักอยู่ในรูปของ สิ่งประดิษฐ์ ตัวแบบ รูปแบบ เป็นต้น

4. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information Systems - MIS) เป็น ระบบสารสนเทศสำหรับผู้ปฏิบัติงานระดับกลาง ใช้ในการวางแผน การบริหารจัดการ และการ ควบคุม ระบบจะเชื่อมโยงข้อมูลที่มีอยู่ในระบบประมวลผลรายการเข้าด้วยกัน เพื่อประมวลและสร้างสารสนเทศที่เหมาะสมและจำเป็นต่อการบริหารงาน ตัวอย่าง เช่น ระบบบริหารงานบุคลากร ผลลัพธ์ของระบบนี้ มักอยู่ในรูปของรายงานสรุป รายงานของสิ่งผิดปกติ

5. ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support Systems – DSS) เป็นระบบ ที่ช่วย ผู้บริหารในการตัดสินใจสำหรับปัญหา หรือที่มีโครงสร้างหรือขั้นตอนในการหาคำตอบที่แน่นอน เพียงบางส่วน ข้อมูลที่ใช้ต้องอาศัยทั้งข้อมูลภายในกิจการและภายนอก กิจการประกอบกัน ระบบยัง ต้องสามารถเสนอทางเลือกให้ผู้บริหารพิจารณา เพื่อเลือก ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับ สถานการณ์นั้น หลักการของระบบ สร้างขึ้นจากแนวคิด ของการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยการตัดสินใจ โดยให้ผู้ใช้ได้ตอบโดยตรงกับระบบ ทำให้สามารถ วิเคราะห์ปรับเปลี่ยนเงื่อนไขและกระบวนการ พิจารณาได้ โดยอาศัยประสบการณ์ และ ความสามารถของผู้บริหารเอง ผู้บริหารอาจกำหนด เงื่อนไขและทำการเปลี่ยนแปลง เงื่อนไขต่างๆ ไปจนกระทั่งพบสถานการณ์ที่เหมาะสมที่สุด แล้วใช้ เป็นสารสนเทศที่ช่วย ตัดสินใจรูปแบบของผลลัพธ์ อาจอยู่ในรูปของ รายงานเฉพาะกิจ รายงาน การวิเคราะห์ เพื่อตัดสินใจ การทำนาย หรือ พยากรณ์เหตุการณ์

6. ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหารระดับสูง (Executive Information System - EIS) เป็นระบบที่สร้างสารสนเทศเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารระดับสูง ซึ่งทำหน้าที่กำหนด แผนระยะยาว และเป้าหมายของกิจการสารสนเทศสำหรับผู้บริหารระดับสูงนี้จำเป็นต้อง อาศัยข้อมูลภายนอก กิจกรรมเป็นอย่างมาก ยิ่งในยุคปัจจุบันที่เป็นยุค Globalization ข้อมูลระดับโลก แนวโน้มระดับ สากลเป็นข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการแข่งขันของธุรกิจ ผลลัพธ์ของระบบนี้มักอยู่ในรูปของการ พยากรณ์/การคาดการณ์ (UNKNOWN, 2556)

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนี้ ผู้เขียนยกขึ้นมาเพื่อชี้การพัฒนาระบบการบริหาร องค์กรที่เป็นมาตรฐานการใช้เทคโนโลยีในปัจจุบัน มุ่งเน้นที่การบริหารหน่วยงาน การศึกษาที่เป็นไปตาม พรบ.พระปริยัติธรรม 2562 เพื่อพัฒนาองค์กรการศึกษาของการ คณะสงฆ์ให้ทัดเทียม ในการบริหารสารสนเทศเพื่อการศึกษาของสำนักศาสนศึกษาพระ ปริยัติธรรมกับระบบบริหารสถานศึกษาแผนกสามัญที่ทัดเทียมระดับชั้นกัน

เทคโนโลยี Artificial intelligence (AI) คืออะไร ?

AI (Artificial intelligence) คือ เทคโนโลยีที่สามารถประมวลผลข้อมูลอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสูง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากข้อมูล (Machine Learning) เพื่อสร้างโมเดลที่สามารถทำนายผลลัพธ์จากข้อมูลต้นฉบับได้อย่างแม่นยำ โดยใช้วิธีการประมวลผลทางคณิตศาสตร์ และสถิติเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล (KNOWLEDGE, 2566)

ประเภทของ Artificial intelligence (AI) มีอะไรบ้าง ?

1. **Machine Learning (ML)** โมเดลทางคอมพิวเตอร์ที่สามารถเรียนรู้และปรับปรุงความแม่นยำได้ด้วยตนเองจากข้อมูลที่มนุษย์ใส่ข้อมูล
2. **Deep Learning** รูปแบบของ AI ที่ใช้โครงข่ายประสาทเทียม (Neural Network) เพื่อเรียนรู้ และสร้างโมเดลการจำแนกหรือการทำนายที่มีความซับซ้อน
3. **Natural Language Processing (NLP)** การประมวลผลภาษาของมนุษย์ เพื่อเข้าใจความหมาย และแปลความหมายเป็นข้อมูลที่เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถเข้าใจได้
4. **Robotics** ระบบ AI ที่ใช้ในการสร้างหุ่นยนต์เพื่อทำงานต่าง ๆ เช่น งานอุตสาหกรรม การแพทย์ และการบริการ
5. **Computer Vision** การประมวลผลภาพ และวิดีโอเพื่อให้เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถ แยกแยะวัตถุ รูปร่าง และคุณสมบัติต่าง ๆ ของภาพนั้น

จุดประสงค์ของการใช้งาน AI คืออะไร?

จุดประสงค์ของการใช้ AI คือ การช่วยให้มนุษย์สามารถตัดสินใจสิ่งที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น ด้วยข้อมูลที่มาจากการสกัดของ AI สามารถช่วยให้มนุษย์เข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญสามารถช่วยให้มนุษย์ทำงานลดน้อยลง รวมถึงงานไหนที่เสี่ยงต่อความอันตรายต่อชีวิตของมนุษย์ เช่น การก่อสร้างตึก การทำการตลาดด้วย AI หรือ การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ของมนุษย์ AI สามารถช่วยเหลือได้ ในปี 2023 มนุษย์ทั่วโลกได้หันมาใช้ AI มากยิ่งขึ้น โดยอุตสาหกรรมที่มีการพูดถึงและนำ AI มาใช้ คือ การตลาด เนื่องจาก AI สามารถลดความเลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ได้ และช่วยประหยัดเวลาให้มนุษย์มีเวลาในการทำงานอย่างอื่นมากขึ้น ซึ่งการที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในเชิงพาณิชย์นี้ ก็อาจต้องมีการพัฒนา วิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับงานที่มนุษย์เลือกให้ AI ทำ

นักเรียนใช้ AI เขียนเรียงความ?

การผนวกรวมปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ากับขอบเขตของการศึกษา ทำให้เกิดความกังวลที่เพิ่มขึ้นในหมู่นักการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนที่ใช้ AI ในการเขียนเรียงความ การคัดลอกผลงาน และการใช้ AI ในทางที่ผิดในงานโรงเรียนของนักเรียน มีแนวโน้มที่

เพิ่มขึ้นของนักเรียนที่ใช้เครื่องมือที่ขับเคลื่อนด้วย AI เพื่อช่วยในการสร้างเรียงความและเอกสารทางวิชาการ

แม้ว่าสิ่งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย เช่น ประสิทธิภาพการเขียนที่ดีขึ้นและทักษะทางภาษาที่ดีขึ้น แต่ก็ยังทำให้เกิดข้อกังวลเกี่ยวกับการใช้ AI อย่างมีจริยธรรมและศักยภาพในการไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นสำหรับนักการศึกษาและสถาบันที่จะต้องพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อจัดการการใช้ AI ในหมู่นักเรียน เพื่อให้มั่นใจถึงการใช้งานที่มีความรับผิดชอบ ในขณะเดียวกันก็หลีกเลี่ยงการเติบโตของพวกเขา ในฐานะนักคิดและนักเขียนอิสระ ที่เราจะสำรวจเครื่องมือและกลยุทธ์ที่จะช่วยให้นักการศึกษาจัดการการใช้งาน AI ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ปัญหาที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการใช้ AI ของนักเรียนที่ใช้ AI

ด้วยการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของโซลูชันที่ขับเคลื่อนด้วย AI นักเรียนของเราจึงเป็นหนึ่งในบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยีนี้มากที่สุด แม้ว่า AI จะให้ประโยชน์มากมาย แต่ก็ยังนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ที่สำคัญ 3 ประการที่อาจควบคุมไม่ได้หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง (Nguyen, 2566)

1. นักเรียนใช้ AI เขียนเรียงความ

นับตั้งแต่ ChatGPT เกิดขึ้น นักการศึกษามีความกังวลเกี่ยวกับการลอกเลียนแบบเมื่อใช้อย่างเหมาะสม AI สามารถช่วยให้นักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ มันยังสามารถเสนอความคิดและมุมมองที่พวกเขาอาจไม่เคยคิดมาก่อนก่อนที่จะช่วยพวกเขาจากความน่าเบื่อของการวิจัยและให้เวลาพวกเขาในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ อย่างไรก็ตามหากนักเรียนพึ่งพา AI อย่างมากในการทำงานทั้งหมดให้กับพวกเขามันจะบ่อนทำลายความสมบูรณ์ของระบบการศึกษาและนำไปสู่การลอกเลียนแบบและการประพฤติมิชอบทางวิชาการเพิ่มขึ้น สิ่งนี้ส่งเสริมความพึงพอใจทางปัญญาในที่สุดและขัดขวางความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์และความเข้าใจของนักเรียน

2. การโกง

นอกจากนี้ยังสามารถใช้ AI ในทางที่ผิดเพื่อโกงระหว่างการสอบ และความไม่ซื่อสัตย์ทางวิชาการแม้กระทั่งก่อนการถือกำเนิดของ AI เป็นปัญหาสำคัญสำหรับนักการศึกษา และการมีอยู่ของ AI ก็ทำให้มันง่ายขึ้นเพื่อให้ปัญหาซับซ้อนเครื่องตรวจจับ AI ที่มีอยู่ไม่ได้ทำงานที่สมบูรณ์แบบในการแยกเนื้อหาของมนุษย์ออกจากเนื้อหาที่สร้างโดย AI เสมอไป ดังนั้นภาระเพิ่มเติมนี้เพื่อป้องกันการทุจริตทางวิชาการด้วยการใช้เครื่องมือ AI จึงอยู่บนบ่าของเราตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

3. ข้อมูลที่ผิด

ในขณะที่แชทบอท AI เช่น Bing AI และ Google Bard สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และสามารถให้ข้อมูลล่าสุดแก่ผู้ใช้ได้ แต่ในตอนท้ายของวัน AI ก็ยังไม่ใช้แหล่งข้อมูลที่ผ่านมา การตรวจสอบแล้ว นี่เป็นเพราะ AI ได้รับการฝึกฝนโดยใช้ข้อมูลจำนวนมากจากอินเทอร์เน็ตและเป็นไปได้ว่าข้อมูลเหล่านี้บางส่วนไม่ได้มาจากแหล่งข้อมูลที่ผ่านมา การตรวจสอบและน่าเชื่อถือ และนี่เป็นความกังวลที่น่ากังวลสำหรับนักการศึกษาเพราะจะนำไปสู่ข้อมูลที่ผิดและเบี่ยงเบนนักเรียนจากการได้รับความรู้และข้อเท็จจริงที่ถูกต้องในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง

“จริยธรรมการสื่อสารสารสนเทศ”

ข้อตั้งข้อเปรียบเทียบการสื่อสารหรือการเทศน์สอนกับการใช้เทคโนโลยีสื่อออนไลน์และสื่อสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการสื่อสารหรือเนื้อหาที่ชัดเจนหลายประเด็น ที่สำคัญคือบทบาทในกระบวนการสื่อสารที่เปลี่ยนจากการสื่อสารทางเดียวเป็นการสื่อสารแบบสองทางมากขึ้น การตัดสินใจและกำหนดประเด็นการสื่อสารไม่ได้อยู่ที่กองบรรณาธิการหรือองค์กรสื่อเพียงอย่างเดียว เพราะพลเมือง ภาคประชาชน ผู้รับสารมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของข่าวและประเด็นของสังคมเพิ่มมากขึ้น ดังที่เห็นหลายกรณีว่าองค์กร สื่อวิทยุกระแสและประเด็นที่คนบนโลกออนไลน์ให้ความสนใจมาต่อยอดประเด็นเป็นข่าวบน สื่อกระแสหลัก นอกจากนั้นพฤติกรรมการรับสารที่เปลี่ยนไป การเลือกในสิ่งที่สนใจ การมีช่องทางในการรับข่าวสารที่เพิ่มขึ้น ทำให้สื่อต้องปรับตัวสู่การเป็นคอนเวอร์เจนต์ (Convergent) และพยายามตอบสนองการเข้าถึงข่าวสารในทุกแพลตฟอร์ม (Platform) ขณะเดียวกันการปฏิสัมพันธ์ที่ทำได้อย่างรวดเร็วและง่ายผ่านสื่อออนไลน์และสื่อสังคมทำให้เกิดกระบวนการร่วมมือกันระหว่างสื่อกับผู้รับสารในกระบวนการสื่อสารมากขึ้นในหลายรูปแบบ เช่นการระดมข้อมูล การใช้ข้อมูลข่าวจากสื่อสังคม การมีชุมชนออนไลน์ช่วยตรวจสอบ และให้ข้อมูลข่าว เป็นต้น จากการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการสื่อสารและการพัฒนาของ เทคโนโลยีที่นำมาใช้ ผลที่เกิดขึ้นในเชิงข้อกังวลด้านจริยธรรมการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์และ สื่อสังคมเป็นประเด็นในการหารือและศึกษาของทั้งวิชาการและวิชาชีพด้านสื่ออย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการปรับตัวที่เหมาะสม

ประเด็นสำคัญตามกรอบจริยธรรมที่นักวิชาการมองว่าต้องมีการตรวจสอบในรายละเอียดและปรับแนวทางจริยธรรมในการปฏิบัติให้เหมาะสมกับลักษณะของสื่อออนไลน์ และสื่อสังคม ประกอบด้วยประเด็นสำคัญคือ ประเด็นการรักษามาตรฐานความน่าเชื่อถือของ การรายงานข่าวท่ามกลางข้อมูลที่ไหลอยู่ในวงจรข่าวจำนวนมาก ประกอบด้วยข้อความที่ เป็นความเห็น ข้อมูลที่ตรวจสอบได้และยังตรวจสอบไม่ได้ ตลอดจนข่าวลือ ผู้สื่อข่าวและ องค์กรสื่อจะอย่างไรในการรักษาความน่าเชื่อถือในการใช้

ข้อมูลและการรายงานข้อมูลผ่าน สื่อออนไลน์และสื่อสังคม ประเด็นในเรื่องการตอบสนองความต้องการของผู้อ่านที่เลือกในสิ่ง เฉพาะความสนใจ การดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน/ผู้ชมข่าว และแรงกดดันทางธุรกิจที่สื่อต้อง หารรายได้เพื่อยุ่รอด นำไปสู่แรงกดดันในการตัดสินใจระหว่างการนำเสนอข่าวที่รักษา มาตรฐานของจรรยาบรรณสื่อ กับเรื่องราวที่เป็น กระแส มีอารมณ์ความรู้สึก หรือ “ดราม่า” รวมถึงประเด็นในเรื่องการใช้ข้อมูลจากสื่อออนไลน์และสื่อสังคมที่มีอยู่ทั่วไปกับหลักของ ลิขสิทธิ์ และสิทธิส่วนบุคคลในการน าข้อมูลมาใช้เผยแพร่ต่อสาธารณะ และที่สำคัญคือ ท่ามกลางการนำเสนอข้อมูลแบบข้ามสื่อ/หลากหลายสื่อ นั้น การรักษาคุณค่าข่าว และความ น่าเชื่อถือของข้อมูลข่าว องค์กรสื่อและผู้สื่อข่าวทำอย่างไร จากประเด็นข้างต้น ท่ามกลางความสำคัญและความนิยมสื่อออนไลน์ประเภทเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่เพิ่มมากขึ้นในกระบวนการสื่อข่าวขององค์กร สื่อในประเทศไทยและต่างประเทศ ก็ยังคงมีข้อถกเถียงกันในเรื่องด้านจริยธรรมการใช้งาน กรอบการปฏิบัติในการใช้งาน จากการเสวนา งานในหัวข้อ “จริยธรรมสื่อกับการ ใช้ Social Media” จัดโดยชมรมผู้สื่อข่าวสารเทคโนโลยีสารสนเทศ นักวิชาการและนักวิชาชีพด้านสื่อ ให้ความเห็นต่อข้อจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) 4 ประเด็น ได้แก่

ความโปร่งใสของการ “ให้ข้อมูล” กับ “เรื่องส่วนตัวและความคิดเห็น” ตลอดจนการ แสดงจุดยืนต่อประเด็นของผู้สื่อข่าวกับจุดยืนขององค์กร

ความรับผิดชอบต่อข้อมูลที่ส่งผ่านออกไปควรเป็นขององค์กรหรือผู้สื่อข่าว

กรอบความรับผิดชอบต่อภาวะการสื่อสารที่ “รวดเร็วและสื่อสารสองทาง” กับ “การรักษาความถูกต้องในการรายงานข่าว”

ขอบเขตของการนำข้อมูลมาใช้ การแบ่งปันข้อมูลกับการละเมิดข้อมูล (FAIR Use)

ในขณะที่สื่อต่างประเทศก็มีการสรุปประเด็นทางจริยธรรมในการใช้สื่อออนไลน์และสื่อ สังคมในการรายงานข่าวไว้ 5 ประเด็น คือ

ความถูกต้องที่ต้องมาก่อนความเร็ว (Accuracy VS Speed) เนื่องจากสื่อสังคม (Social Media) มีทั้งเรื่องที่เป็นข่าวด่วน (Breaking News) และข่าวหลอก ข่าวลือที่ อาจแฝงมาได้ง่าย ซึ่งอาจทำให้เกิดรายงานข่าวเกิดความผิดพลาด และส่งผลกระทบในวงกว้าง ดังนั้น จริยธรรมในเรื่องของการตรวจสอบความถูกต้อง ตรวจสอบข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่ยังจำเป็นในการทำข่าว และต้องเข้าถึงประเด็นและข้อมูลให้ได้อย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการในเรื่องความเร็วไปพร้อม ๆ กันด้วย อย่างไรก็ตามความถูกต้องต้องมาก่อนความเร็วเสมอ

ความโปร่งใส (Transparency) เป็นประเด็นแนวปฏิบัติในการทำข่าวที่สำคัญมากเพื่อ รักษาความถูกต้องและความน่าเชื่อถือขององค์กร โดยเฉพาะในการรายงานสดผ่านสื่อ

ออนไลน์และสื่อสังคม เช่น Liveblog, Live Coverage, Live Tweet เป็นต้น บนสื่อเหล่านี้การอ้างอิง และการลิงก์กลับไปที่ดินต่อของข้อมูลเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้สื่อข่าวควรทำ เพื่อแสดงถึงความโปร่งใสของข้อมูลที่นำเสนอ

การเพิ่มคุณค่าให้ข่าวที่นำเสนอ (Adding Value) ในมิติของจริยธรรมในการใช้สื่อออนไลน์และสื่อสังคม การเพิ่มคุณค่าให้กับเรื่องราวด้วยข้อมูลที่รอบด้าน การให้พื้นที่ในการถกเถียง แลกเปลี่ยนจากทุกฝ่ายอย่างครบถ้วน เป็นสิ่งที่ควรทำบนสื่อดังกล่าว มากกว่าแค่การทำซ้ำข้อมูลจากสื่อหนึ่งไปอีกสื่อหนึ่งโดยไม่ให้ข้อมูลที่แตกต่างเพิ่มเติม

การแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้อง (Correction) ในการนำเสนอข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ และสื่อสังคม ความรวดเร็วทำให้เกิดความผิดพลาดได้ เช่น กรณีการสะกดผิด ข้อมูลที่ไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อรายงานไปแล้ว ทำให้เกิดความผิดพลาดก็เป็นได้ ดังนั้น การแก้ไขข้อผิด และแจ้งให้ผู้ติดตามทราบให้ชัดเจนว่ามีข้อผิดพลาดและได้แก้ไขแล้วเป็นแนวทางปฏิบัติที่ผู้สื่อข่าวต้องยึดถือเพื่อรักษาจริยธรรมในการรายงานข้อมูลให้ถูกต้อง

การจัดการความขัดแย้งและข้อถกเถียงที่เกิดจากข้อเขียน/ข่าวที่นำเสนอ (Dealing with Trolls) การปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นได้บนสื่อออนไลน์และสื่อสังคมทำให้มีการคอมเมนต์แสดงความเห็น และนำไปสู่การถกเถียงกันในเรื่องที่มีความเห็นแตกต่างได้ ผู้สื่อข่าวและกองบรรณาธิการต้องมีหลักในการจัดการกับความเห็นต่างที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่ยังงานข่าวไป หรือถ้ามีการโจมตีโดยตรงต่อผู้สื่อข่าวต่อประเด็นหรือข่าวที่ นำเสนอผ่านสื่อออนไลน์และสื่อสังคม ผู้สื่อข่าวต้องมีวิธีการในการจัดการปัญหาเพื่อ

ลดความขัดแย้งนั้นแต่ยังรักษามาตรฐานการรายงานข้อเท็จจริงได้ โดยไม่ปล่อยให้คน บนโลกออนไลน์มีอิทธิพลเหนือการนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงของผู้สื่อข่าว

นอกจากนี้ สื่อออนไลน์และสื่อสังคมทำให้เกิดรูปแบบของการสื่อข่าวแบบใหม่คือการมีส่วนร่วมของผู้อ่านในกระบวนการสื่อข่าว การสื่อสารที่เป็นสองทาง มีการโต้ตอบ แสดง ความเห็น ในขณะเดียวกัน ผู้อ่าน และชุมชนคนบนโลกออนไลน์กลายเป็นแหล่งข่าว และที่มา ของข้อมูลใหม่ ๆ ของผู้สื่อข่าวในยุคดิจิทัล 3 Janine Gibson ของหนังสือพิมพ์ The Guardian อธิบายไว้ว่า ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนมากขึ้นระหว่างผู้สื่อข่าวและการทำงานกับเครือข่ายสังคม ออนไลน์ การใช้งานเครื่องมือสื่อสังคมมาเป็นส่วนหนึ่งในการหาข่าว รายงานข่าว กระจายข่าว และโปรโมตเนื้อหา ทำให้ผู้สื่อข่าวต้องใช้กรอบการตัดสินใจ ในการคัดกรองข่าวสาร ข้อมูล และ การตัดสินใจในการนำเสนอข้อมูลนั้นที่เข้มข้นมากขึ้น หลักเดิมในการทำงานข่าวในเรื่องการ ตรวจสอบข้อมูลยังคงต้องถูกนำมาใช้ แต่มีการปรับรูปแบบ วิธีการ และเพิ่มความเข้มข้นที่มากขึ้น เช่นเดียวกับความเห็นจาก Torin Douglas ผู้สื่อข่าวสายมีเดียของ BBC ที่ระบุว่า การใช้ ข้อมูล ระดมข้อมูลจากสื่อสังคมนั้นเป็นประโยชน์มากสำหรับงานข่าว เป็นวิธีการที่ติดตาม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ทัน

ถ่วงที และยังช่วยผู้สื่อข่าวให้เข้าถึงแหล่งข่าว แหล่งข้อมูล ที่ไม่เคยเข้าถึง หรือนึกไม่ถึงมาก่อน แต่ข้อเสียที่ต้องระวังก็คือ การไม่ตรวจสอบข้อมูล และไม่มี จริยธรรมในการเข้าถึง และนำมาใช้ สามารถสร้างปัญหาความในกรณีของสื่อไทยก็มีเสียง สะท้อนในเรื่องดังกล่าว โดยประเด็นที่สำคัญด้านจริยธรรมต่อกรณีนี้ คือ เรื่องของการตรวจสอบข้อมูล การได้มาซึ่งข้อมูลในกระบวนการหาข่าว ลิขสิทธิ์ และสิทธิส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล ที่ผู้สื่อข่าวจะนำไปใช้ประกอบการรายงานข่าว คำถามด้านจริยธรรมต่อบทบาทเรื่องการคัดกรองข่าวสารในฐานะนายทวารข่าวสาร การปฏิบัติตามจริยธรรมเรื่องความน่าเชื่อถือ (Credibility) ของข่าวออนไลน์และเนื้อหาข่าวในรูปแบบดิจิทัลเป็นสิ่งที่นักวิจัยต่างประเทศให้ความสำคัญใน การศึกษาการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลกระทบมาจากเทคโนโลยี

นักวิชาการยังระบุด้วยว่าในการใช้เทคโนโลยีในการรวบรวมหาข้อมูลข่าวและนำเสนอข่าวไปสู่ ผู้รับสารท่ามกลางความรวดเร็วของการใช้สื่อออนไลน์และสื่อสังคมนั้นมีประโยชน์ในการทำให้การรายงานข่าวมีความสดใหม่ น่าสนใจมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็เกิดเหตุที่ข้อมูลถูกบิดเบือน ไม่ครบถ้วน และลดคุณภาพของการรายงานข่าวที่รอบด้านลง (สกุลศรี ศรีสารคาม, 2557)

สรุป

เราไม่สามารถหลบหนีจากเทคโนโลยีได้เลย เพราะเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญทั้งกับตัวเราคนรอบข้าง และผู้คนในสังคมที่เราอาศัยอยู่ ในเมื่อทุกสิ่งบนโลกนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย มีประโยชน์และมักมีโทษอยู่เสมอ เราก็ควรเลือกใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีให้มากที่สุด ต้องรับสื่ออย่างมีสติมาสติ เพื่อไม่ให้เกิดโทษทั้งแก่ตนเองคนรอบข้าง หรือแก่คนในสังคม ทั้งนี้เราควรพิจารณาถึงสภาพจิตใจของเราเป็นหลักว่า เมื่อเรารับสื่อหรือสร้างสื่อแล้วใจของเราเศร้าหมองหรือผ่องใสกันแน่ เรามีความสุข หรือได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากสื่อที่เรารับมาในแต่ละวัน อีกทั้งเราจะต้องรู้เท่าทันสื่ออีกด้วยว่าสื่อที่เรารับมานั้นจริงเท็จแค่ไหนมีที่มาที่ไปอย่างไร มีความน่าเชื่อถือได้มากน้อยแค่ไหน เราจะต้องวิเคราะห์และหาข้อมูลเพิ่มเติมอยู่เสมอ ยิ่งตอนนี้ AI กำลังแผ่หลายมากในสังคมและเพราะ AI มีขีดความสามารถมากในการประมวลผลข้อมูลที่รวดเร็วและใกล้เคียงความจริง แต่ AI ไม่มีพุทธธรรมจริยธรรมหรือปัญญาคอยกำกับ เราจำเป็นต้องมีสติมาสติ มีโยนิโสมนสิการ และมีหิริโอตตปปะ ในการรับการสื่อสารหรือสร้างสื่อสารด้วยตัวเราเอง เมื่อเรามีหลักยึดเช่นนี้แล้วก็เชื่อได้ว่าเราจะได้ประโยชน์จากสื่ออย่างมากมายมหาศาลแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ทิพย์ ชูศักดิ์พาณิชย์. (2560). *พุทธวิถีการสื่อสารมรรคมงคล 8 สำหรับเจนเนอเรชันวาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระกมลรัตน์ อภิปัญญา (ต่ายลีลาศ) และ พระวิเชียร อธิปัญญา (แสนศรี). (2564). การเข้าถึงสื่อออนไลน์ด้วยพุทธธรรม. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 26(2), 234-235.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระอธิการนิรันดร์ กนต์สีโล (ขอนแก่นกลาง). (2564). แนวทางการใช้หลักโยนิโสมนสิการ เพื่อลดปัญหาการเสพติดเทคโนโลยี ในสังคมไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สกุลศรี ศรีสารคาม. (2557). *จริยธรรมการใช้สื่อออนไลน์และสื่อสังคมในกระบวนการสื่อสารของสื่อไทยในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ.
- KNOWLEDGE. (2566). *เทคโนโลยี Artificial intelligence (AI) คืออะไร*. สืบค้น 12 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.mandalasystem.com/blog/th/297/What-is-artificial-intelligence-AI>
- Nguyen, S. (2566). *นักเรียนใช้ AI เขียนเรียงความ*. สืบค้น 12 ธันวาคม 2566, <https://shorturl.asia/QiZEj> August 09, 2023.
- UNKNOWN. (2556). *ระบบสารสนเทศ 6 ชนิด*. สืบค้น 12 ธันวาคม 2566, จาก <https://misneu.blogspot.com/2013/11/6.html>.